

Uitslag ontwerpwedstrijd: Traditionele werktafel voor nieuw tijdperk

Achttien ontwerpteams hebben grensverleggende ideeën aangedragen voor een RSI-vrije toekomst. Drie voorstellen zijn eind oktober tijdens de prijsuitreiking in Ontwerpfabriek Van Nelle in Rotterdam bekroond. De jury onder voorzitterschap van architect Peter van der Toorn Vrijthoff heeft de meeste waardering voor twee nieuwe variaties op de oude werktafel: Jules (b) en Elastop. De derde prijs ging naar een vernieuwend kantoorconcept. Werknemers zouden voortaan hun eigen werkplek moeten kunnen ontwerpen.

“In onze cultuur zijn we alleen bezig met symptoombestrijding”, aldus Peter van der Toorn Vrijthoff in zijn openingswoord. De markt voor verantwoorde arbeidsdeelname wordt volgens hem overspoeld door pauzesoftware, ergonomische stoelen en speciale muizen. Maar er wordt te weinig gezocht naar wat er echt aan de hand is. “Tekens- en typemachine zijn voorgoed vervangen door de computer. Met die nieuwe machine zou alles veel sneller en beter gaan. Ik overdrijf een beetje, maar het eindresultaat is dat we te maken hebben met RSI-klachten en hoge werkdruk,” aldus de juryvoorzitter.

De prijsvraag is een speelse manier om (jonge) ontwerpers en architecten te laten nadenken over werkplek, werkwijze, werktaken, werktijden en werkdruk. Het is onderdeel van de activiteiten van overheid en organisaties van werkgevers en werknemers om de risico's op ziekteverzuim en WAO-instroom op architectenbureaus te verkleinen. Daarover is vorig jaar een zogeheten arboconvenant afgesloten. De architecten staan daarin niet alleen. De overheid heeft de afgelopen jaren met meer dan veertig branches dergelijke afspraken gemaakt. En met succes. In Nederland daalt het ziekteverzuim.

Op dit moment is het ziekteverzuim onder architecten nog laag. Maar RSI en werkdruk vormen belangrijke gezondheidsrisico's voor de toekomst, zo benadrukte ergonomisch adviseur Peter Voskamp tijdens de prijsuitreiking. Cijfers spreken boekdelen. Meer dan zestig procent van de medewerkers in de architectenbranche heeft RSI-klachten. Bij driekwart van hen zijn de problemen weliswaar nog niet heel ernstig, maar pijn in nek en schouders zijn bij hen aanwezig. Veertig procent van de bureaumedewerkers zegt daadwerkelijke hinder te ondervinden bij de uitvoering van de werkzaamheden. Tekenaars en calculators melden op dit gebied de meeste klachten.

Verder blijkt de werkdruk op de architectenbureau's hoog. Tachtig procent van de medewerkers is vertrouwd met overwerk. Bij de helft is zelfs sprake van structureel overwerk. Driekwart noemt de werkdruk zo hoog, dat de creativiteit in het werkproces onder druk komt te staan. “Aangezien werknemers ook in de toekomst strak gebonden zullen zijn aan het gebruik van computers, rijst voor de toekomst het angstbeeld van verzuim en uitval op,” aldus Voskamp.

Een toekomst, die als het aan de deelnemers van de wedstrijd ligt, een heel ander gezicht kan krijgen. De ingezonden voorstellen omvatten ruwweg drie gebieden. Allereerst zijn er bij de ontwerpteams gedachten over nieuwe hulpmiddelen. Met nieuwe vormen van fysieke ondersteuning kunnen werknemers geheel probleemloos achter hun bureau plaatsnemen. Voor een tweede groep ontwerpers hoeft de werkplek niet meer te bestaan uit het bekende standaardkantoor met het bekende standaardmeubilair. De een vervangt de stoel door een zitbal en geeft het kantoor zelf een harmonieuze werksfeer. De ander komt met royale kantoren waarin door een gewijzigde indeling de gebruikers veel meer moeten bewegen. Zo zou voor iedere afzonderlijke functie een aparte, goed passende werkplek moeten worden opgebouwd. Of neem het meest futuristische ontwerp. Daarin wordt het kantoor mobiel en krijgt het ontwerpteam een plek op de toekomstige bouwplaats.

De laatste groep ontwerpers verkiest voor de korte termijn aanpassing van het meubilair. Zij borduren daarbij voort op de traditionele tekentafel van voor het computertijdperk.

Zoals het bekroonde voorstel Jules (b) van Frank Immerzeel. Een half jaar geleden is hij aan eigen huis bureau Frank Immerzeel Stedenbouw begonnen. Voor zijn werkplek zocht hij een werktafel, die zou kunnen dienen als computerwerkblad, tekentafel en vergaderplek. Wegens het ontbreken van het juiste aanbod, ontwierp hij Jules (b). Aan zijn elegante tafel in de maat 85x 200 cm kun je dankzij maximale verstelbaarheid zowel staan als zitten. De tafel is verrijdbaar. En er kunnen dankzij de aanwezigheid van een standaardarm gemakkelijk een lamp, documenthouder of traditionele tekenmachine aan worden gekoppeld.

Zijn ontwerp krijgt dezelfde eer als de Elastop van Nienke Nijhof, student aan TU Delft. Ook zij kiest voor een elegante werktafel, maar verlaat het harde bovenblad. De bovenkant van haar Elastop is zacht. Ze heeft stroken elastisch textiel over het bovenblad gespannen. Het materiaal is sterk genoeg om een gewicht van vijf kilogram te dragen. De werknemer, achter het computerscherm op zoek naar creatieve gedachten, kan zijn gespannen werkhouding doorbreken door te friemelen aan de banden op het werkblad. Evengoed zijn de textielbanden bruikbaar om een document tussen te klemmen. Of als het werk even te veel wordt, dan kan men het hoofd voor een hazenslaapje op het zachte blad laten rusten.

“Beide ontwerpen zijn niet volledig uitontwikkeld. Maar zij bieden wel de inspiratie om de kwaliteit van de werkplek te verbeteren”, aldus de jury.

Sandra Risseeuw van SA Design Interieur kreeg een derde prijs met haar voorstel werknemers voortaan hun eigen werkplek te laten maken. De werkgever stelt in haar denken een pakket met een grote variëteit aan wanden, kasten, bureaus, en andere nuttige zaken beschikbaar. Verder beperkt het bureau zich tot het aanwijzen van de werkplek. De nieuwe werknemer krijgt in de eerste week op het bureau vrijaf om geheel naar eigen wens de werkplek te maken. “Een werkplek die helemaal voldoet aan de individuele wensen geeft meer werkplezier en zal daardoor het risico op RSI doen afnemen”, zo meent Sandra Risseeuw. Een dergelijke aanpak geeft de werknemers meer bewustzijn over alle zaken die met het creëren van een gezonde werkplek samenhangen, zo concludeerde de jury.

De uitreiking van de prijzen in Rotterdam vormde tevens het officiële begin van het **Loket gezond tekenen**. Een belangrijk onderdeel van het eind vorig jaar afgesloten arboconvenant is het bevorderen van verzuimmanagement en vroegtijdige reïntegratie. Werkgevers en werknemers worden in toenemende mate zelf verantwoordelijk voor de terugkeer naar de werkplek. Mocht dat proces niet zorgvuldig verlopen, dan heeft dat ernstige financiële gevolgen.

Als bij werkgevers of werknemers behoefte bestaat aan extra ondersteuning, of als het herstel en hervattingsproces nog niet goed verlopen, dan kan een beroep op het loket worden gedaan. Het tijdelijke loket biedt op de eerste plaats een informatie- en adviesbalie. Verder is er een regelcentrum. Vanaf begin 2004 wil het brancheloket in de vijfde week van de ziekte actief contact zoeken met werkgevers om na te gaan of het proces van herstel en reïntegratie goed verloopt en of aan alle wettelijke verplichtingen wordt voldaan. Waar nodig wordt gepaste hulp geboden.

Op de derde plaats wordt via het loket kennis vergaard over de dienstverleners op het terrein van verzuimbesteding en reïntegratie. Informatie over leveranciers die het goed of juist minder goed doen komt naar verloop van tijd beschikbaar voor de hele branche.